

Original Contribution

**МОДЕЛ ЗА ФОРМИРАНЕ НА УМЕНИЯ ЗА САМОСТОЯТЕЛНО
УЧЕНЕ В ОБУЧЕНИЕТО ПО ПРОФЕСИОНАЛНА ПОДГОТОВКА**

Фани Тодорова*

СУ „Св.Климент Охридски”- Департамент за информация и усъвършенстване на учители
ракийски университет, София

ABSTRACT

This article introduces the idea of creating algorithm enabling students in professional schools to work autonomously. Taking into account the increasing lack of textbooks, a new way of teaching appeared necessary. It makes an algorithm for the educational program of the professional schools

УВОД

Правилната методическа организация на учебната работа е основен фактор за активизиране познавателната активност и самостоятелност на учениците. Затова е необходимо предварително планиране на обучението в посока за самостоятелно придобиване на знания и умения.

Поради претовареност на учебните програми, учителят е поставен в невъзможната мисия да използва интерактивни методи за обучение, които са приложими и постигат своите образователни, възпитателни и развиващи цели в условията на малко по обем учебно съдържание и повече учебно време. В професионалните училища все повече се откроява необходимостта от формирането на умения за самостоятелно учене у учениците. Изследванията обаче показват, че учениците в 10 клас в голямата си част не могат да следват инструкции и да работят по дидактически алгоритми.

Повечето специалисти отдават причината за това на факта, че тези умения, ако не са формираны в ранна училищна възраст, после не могат да се надграждат. В професионалното образование обаче, тези умения са част от

професионалните компетенции, които учащите се трябва да придобият. Предвид невъзможността от надграждане на тези умения на по-високо равнище, учителите са поставени в ситуация, сами да търсят подходи за справяне с тези проблеми.

Известно е, че професионалните умения са фундаментът, върху който могат да се развиват всички компетенции. Това предполага използването на единна система за оценяване на всяко основно умение за осъществяване на непрекъснат контрол.

За изработването на всяко шевно изделие са необходими съвкупност от дейности, които трябва да бъдат усвоени в процеса на обучение. Тези дейности не бива да се разглеждат и оценяват като нещо отделно. Професионалното изпълнение на всяко шевно изделие включва организационни, конструктивни, технологични и технически умения. При формирането на оценката на ученика, трябва да се имат предвид не само качеството на изделието, а и времето за което то е изработено, определено от стандарта за качество. При сега действащите учебни програми, всяко основно умение се оценява независимо от останалите и се взема предвид само качеството на изработеното изделие.

Една от причините, учениците да се затрудняват при процеса на формиране на уменията е, че не познават правилата и критериите за оценяване.

Тъй като науката «Технология на

*Correspondence to: *инж. Фани Стефанова Тодорова, старши асистент, СУ „св.Климент Охридски”-Департамент за информация и усъвършенстване на учители, GSM: 0887 850 912, e-mail: fani_todorova@abv.bg*

облеклото», е подчинена на определени алгоритми, тя може да бъде изучавана от учениците самостоятелно, под ръководството на учителя. За целта е необходимо, алгоритъмът за изработване на конкретното изделие да бъде поднесен на учениците в подходящ за възрастта им материал за самостоятелна работа.

СЪЩИНСКА ЧАСТ

Самостоятелната работа има противоречив статут в системата на дидактическите категории, но си остава значителен факт, без който не може да се мисли за съвременно обучение.

Подходите към класификацията на самостоятелната работа са твърде разнообразни. В обучението по професионална подготовка, предпочитание се дава на класификацията според дидактическата цел, защото тя е практически по-удобна и не води към смесване на признаците на отделните видове самостоятелна работа (1).

Пидкасити прави следната класификация в зависимост от характера и особеностите на познавателната дейност на учениците при самостоятелната работа.

- ◆ Самостоятелната работа по образец - извършва се по предварително даден образец или алгоритъм за работа.
- ◆ Реконструктивна самостоятелна работа - учениците действат по определена цел и по най-общо дадени насоки и обяснения. Те нямат образец, не работят по аналог.
- ◆ Вариативна самостоятелна работа – учениците използват различни варианти на наличните си знания, сами формулират изводи, установяват нови факти и закономерности.
- ◆ Творческа самостоятелна работа – свързана е с умението на ученика да отдели и формулира проблема в дадена ситуация, да постави нов проблем и да разработи плана на нейното решение, да определи пътя на търсеното решение, да построи хипотеза за него.(3)

Между тези четири типа самостоятелна работа съществува тясна връзка и приемственост, а именно: колкото по-низш е видът на самостоятелната работа, толкова по-често трябва да се използва и обратно. Под алгоритъм се разбира съвкупността от

методи и логически правила, точното и последователно изпълнение на които може да доведе до решаването на типова техническа задача. (2)

Хрусанов определя два вида алгоритми: алгоритми за учителя - определят действията на учителя и са насочени към решаването на определени дидактически задачи и алгоритми за ученика - определят действията на ученика и се използват в два случая:
- въвеждат се с цел формиране на определени методи за познавателна дейност
- алгоритмите влизат в състава на средствата за усвояване. Предмет на усвояване са едни или други знания и умения.

В нашия случай, обединявайки функциите на дидактиката и алгоритмизацията можем да кажем че под дидактически алгоритъм в обучението по предмета «Технология на облеклото» разбираме система от правила за извършване на определена последователност от елементарни операции, която е предвидена да обучава учениците в решаването на задачи от даден тип и да формира система от умения за учебно-познавателна дейност.

ЕКСПЕРИМЕНТ

Целта на изследването е да се установи как влияе приложението на дидактически алгоритми върху формирането на умения за качествено изработване на елементи и детайли от облеклото.

Работната хипотеза е, че ако в обучението по предмета „Технология на облеклото” – учебна практика се въведат дидактически алгоритми, ще се формират умения за самостоятелна работа, вследствие на което очакваме да се повишат резултатите от обучението, да се развие систематично мислене, което ще подготви обучаващите се за самообразование и извън него.

Водещият метод е педагогическия експеримент, чиято цел е да се провери хипотезата на изследването.

Идеята за създаването на дидактически алгоритъм по «Технология на облеклото»- учебна практика възникна през 1998 г. Първоначалната версия на алгоритъма претърпя множество промени в стилистичното оформление, в оптималното формулиране на всяко отделно действие, както и в степента на разчленяване на етапите. Предложеният

дидактически алгоритъм /таблица 1/ се отличава от другите дидактически средства по това, че представлява самостоятелен източник на информация. Основните изисквания към този вид документация налагат точно дозиране на учебната информация по обем и трудност, регламентиране на дейностите по време на изпълнение, съобразяване с целите на урока. Те осигуряват управление на самостоятелната дейност на учениците, предимно по пътя на писмена информация за съдържанието, характера и структурата на действието и облекчават организирането на знанията и уменията в познавателни структури.

В изследването бяха включени 56 ученици, разпределени в две групи - контролна и експериментална.

На основата на получените резултати от педагогическото изследване /фиг.1/ и техния анализ могат да се направят следните изводи:

1. Учебното съдържание по предмета позволява системно прилагане на

дидактически алгоритми за самостоятелна работа.

2. Използването на дидактически алгоритми по предмета „Технология на облеклото“- учебна практика, създава условия за активно мислене и самостоятелна работа.
3. Алгоритъмът съдейства за планомерно и последователно управление на познавателната дейност на учениците, като улеснява организирането на самостоятелната им работа .
4. Като служат за основен източник на информация, дидактическите алгоритми допринасят за интензификация на процесите, свързани с усвояването на професионални знания и умения.

Като обобщение на проведеното педагогическо изследване приемаме, че хипотезата е потвърдена и използването на алгоритми повишава ефективността от обучението по предмета „Технология на облеклото

Фигура 1. Резултати от изследването

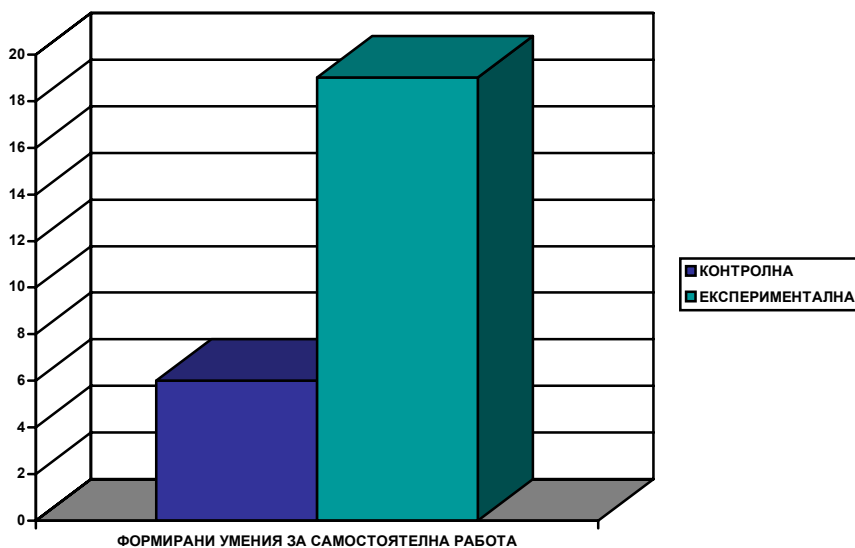

Таблица 1. Алгоритъм за обработка на талията на пола с колан и ластик

№	Алгоритъм за обработка на талията на пола с колан и ластик	Критерии	Показател	Брой точки
1	Очертайте по дължината на плата правоъгълник с широчина 9см и дължина 50 см.	Очертава лицев плат- съобразно изискванията	Да Не	2 0
2	Изрежете по очертанятията	Изрязва- според изискванията	Да Не	2 0
3	Подлепете от опаковата страна по дължината ½ от широчината	Подлепва- според изискванията	Да Не	6 0
4	Зачистете от единия край по дължина с три конечен обшиващ бод	Изминава обшиващ бод според изискванията	Да Не	6 0
5	Изминете вътрешен шев от края с удължение по маркировка	Изминава шева според изискванията	Да Не	6 0
6	Съединете колана с полата като изминете вътрешен шев -0.7-1см	Съединителния шев изминава според изискванията	Да Не	6 0
7	Обработете втората къса страна с шев по продължението на ципа	Обработка според изискванията	Да Не	6 0
8	Затегнете ластика в двата края по отбелязаните центрове	Затяга в краищата според изискванията	Да Не	9 0
9	Изминете по цялата дължина на колана лицев шев	Изминава според изискванията	Да Не	9 0
10	Изминете по дължина на ластика 2 шева захващащи колана и ластика	Изминава според изискванията	Да Не	9 0
11	Почистете от конци с ножичка	Почиства според изискванията	Да Не	6 0
12	Почистете от креда с тампон	Почиства от креда според изискванията	Да Не	2 0
13	Изгладете детайла без деформации	Глади според изискванията	Да Не	6 0
14	Време за работа- 4 учебни часа	Спазва нормовремето	Да Не	6 0
15	Спазвайте по време на работа правилата за ЗБУТ	Спазва правилата за ЗБУТ	Да Не	6 0
16	Почистете работните си места след завършване на работа	Почиства работното си място	Да Не	4 0

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В дългосрочен план се препоръчва работата по алгоритъм по предмета на стане системна. Предвид очертаващите се тенденции с преиздаването на учебници за предметите от професионалния цикъл и липсата на такива по учебна практика, възниква необходимостта от нов подход на преподаване, който да алгоритмизира учебното съдържание. Приложената методика дава основание да твърдим, че в процеса на самостоятелна работа се създава и мотивация за учене.

ЛИТЕРАТУРА

1. Албрехт, и кол. Дидактика на производственото обучение. 1987
2. Иванов, Ив. Алтернативни подходи за технологично обновяване на образователния процес. Образование и квалификация 6-7,1992
3. Пидкасисты, П. И., Основа класификации..., М.
4. Хрусанов, Г. Учебен процес. София., 1971
5. Държавни образователни изисквания по професии 542040 Моделиер - технолог на облекло и 542050 Оператор в производството на облекло, МОН, 2004.